

Bláboly neumělcovy. – část 3.

Čtení je nedoporučeno, na vlastní nebezpečí duševní újmy a umělcům výslovně zakázáno. Džaurové z EU to nebylo předloženo ke schválení, tak neriskujte evropskou nelibost.

Nejdříve si dovolím poděkovat svému virtuálnímu příteli touto cestou a současně vás na něj nasměrovat. Mám na mysli Magistra Plivníka, mé duševní siamské dvojče (spojuje nás ta duše), a jsem mu povděčen za případné doplňující poznámky a koreferáty, takže si nepřipadám jako příslovečný kůl v drátěném pletivu. Musím na něj prásknout, že je pravděpodobně šlechtického původu, ať už se tím míní cokoliv, zběhlý v komunikaci s pohádkovými bytostmi kladného i záporného kádrového profilu, a když se rychleji pohne, kape z něj životní moudrost. Jeho skálopevná trpělivost odolává i atakům mé vtíravé pořouchlosti. S důvěrou se na něj obraťte s jakýmikoliv dotazy, ale neříkejte mu, že jsem vás na něj poštvál já, nerad bych upadl v jeho nemilost.

Je tedy před námi bílá plocha o velikosti něco mezi poštovní známkou a stěnou Vladislavského sálu. Většina začátečnických problémů se točí kolem dvou otázek Co malovat ? a Čím malovat? (V zaměnitelném pořadí). Slíbil jsem pohádku na dobrou noc, podstata děje už je dávno promlčená, takže odvyprávím těm, co nedbali úvodních varování, jak to bylo u mne. – Když jsem se v podniku, v němž jsem si dobýval chléb svůj vezdejší, dopracoval vyššího postavení, byla s tím spojena též povinnost jezdit na různé porady a školení do sídla generálního ředitelství, které sídlilo v Gottwaldově (pamětníci vědí, kde se to město nacházelo). A na jedno z těch školení byli přizváni i technici z Koh-i-Nooru. Pamětníci vědí, že nástup komunismu byl signalizován tím, že všichni musí mít všude známé, aby něco sehnali. A tak mne jeden z „kohinoráků“ poprosil, jestli bych mu nesehnal nějaké gumokovové součástky do nepojízdného auta. No, to nebyl problém, na porady jsme s těmi součástkami jezdili běžně (včetně ředitele) , věděli jsme, že se budou hodit. Nebyla to úplná rozkrádačka, museli jsme to v podniku zapsat do sešitu k tomu určenému, že se to pak koncem roku vyúčtuje (nepamatuji, že by se ty korunové položky někdy vyúčtovaly). Milého „kohinoráka“ jsem tedy okamžitě uspokojil, ale on upadl do rozpaků, že mi nemá co nabídnout, u nich že vyrábějí jen olejové barvy, a to sebou ani nevozí, protože by měl každý obdarovaný doma zbytečný krám. Řekl jsem mu, ať to klidně přiveze, že s tím něco (možná) vyvedu. Přivezl soupravu hrdého názvu Mánes i s vloženou paletou, a tím byl náš barterový obchod uzavřen. Krabíčka se pak dlouhá léta doma válela a pomalu upadala v zapomnění. Jenže pak se objevil kolega s fabriky, že zdědil nějaké cenné obrazy, kterými platil bydlení u jeho tetičky za první republiky uprchlý šlechtic-bělogvardějec, a že by je potřeboval na nějaký čas uskladnit na půdě, v garsonce že nemá místo. Nebyl problém, půdu máme velkou. Ale když jsem na obrazech viděl jména jako Rjepin (vnuk toho slavného Rjepina), tak jsem je nedal na půdu, ale rozvěsil po bytě. Moje lepší polovička nasadila smutný obličej a začala brblat, no jo, ale až si přítel obrazy odnese, co tady budeme mít, když si na to zvykne. S velkohubostí sobě vlastní a s typickým českým furiantstvím jsem prohlásil, že jí namaluji kopie. Jako obvykle mi nevěřila a jako obvykle se spletla. Vyštrachal jsem archeologickými metodami onu sadu Mánes a pustil se do těch kopií. Sololit, latex a už to jelo. Namaloval jsem tři obrazy, jako atrakci jsme ukazovali návštěvám tři dvojice skoro stejných obrazů a mne to přestalo bavit. Tedy malování kopií, a pustil jsem se do vlastních, tentokrát už neuměleckých námětů. Tuby barev Mánes se rychle vypotřebovaly a začal jsem tedy shánět nějakou náhradu. A také jsem začal s barvami experimentovat, protože jsem teprve

ted' zjistil, že barvy jsou dosti drahá záležitost. Například jsem vyzkoušel si olejové barvy namíchat sám z fermeže a pigmentů. Bylo to levné, ale šílená nádeničina. V dávnověku k tomu byli u věhlasných Mistrů připoutáni učedníci, kteří celý den nedělali nic jiného, než roztírali pigmenty v oleji. Učedníka jsem neměl, otrokářství už taky zrušili. Jako student jsem chodil na prázdninovou brigádu do podniku Barvy-Laky v Hloubětíně a motal se tam kolem kulových mlýnů a třecích válců, viděl jsem i v laboratoři, jak se hodnotí jemnost mletí a jemnost hotových barev. A bylo mi tedy brzy jasné, že s těmi stroji nemohu soupeřit. Pořád jsem to měl trochu hrubé, na rubovou stranu sololitu se to použít dalo, ale nebylo to to pravé ořechové. Tak jsem se pustil do testování možnosti malovat syntetickými barvami značky např. Industrol nebo barvami olejovými (ale těmi, co jsou určeny na ploty a dveře). To šlo docela dobře, ostatně jimi v těch Barvách-lakách jeden místní umělec maloval na víka od sudů a měl velký úspěch. To si klidně zkuste, v každé zavedené domácnosti chatařů a chalupářů se jistě najdou nějaké zbytky. Jenom počítejte s tím, že nejsou pastovité, ale spíše tekuté, takže malovat s nimi na stojanu dost dobře nejde, musíte si to položit na stůl, nebo na jen mírně nakloněný pultík. Neředte to v případě potřeby rozpouštědly, ale radši fermeží. Takhle vznikl třeba obraz Cesta ke Smržovu a některé další. V některých případech se dá dobře malovat i latexem tónovaným Remakolem. Ovšem hodí se to spíše na nějaké ilustrace pro děti, výsledkem jsou světlé pastelové barvy. A dobře se jimi maluje třeba na zeď v dětském pokoji. Jenže zbytky barev docházely a bylo potřeba přece jenom se kajícně vrátit k tubám. Ovšem zkušenosti z toho předchozího experimentování byly k nezaplacení (je třeba dodat, že koncem 80-tých let žádná populární literatura o malování prakticky neexistovala, dneska už jsou toho plné prodejny, ba i antikvariáty). Takže shrnuto už bez dalších odboček. Záleží na tom, zda malujete pro radost, pro tržiště, na zakázku, na mnoho zakázkách nebo pro světové galerie.

Já, neumělec, používám barvy značky UMTON a nepohrdnu ani levnými sadami z akcí LIDLu. V zásadě ale vystačím jen se dvěma či třemi odstíny modří, několika odstíny barvy žluté (sluší se zdůraznit Kadmium žluté střední, aby mne kamarádka nemlátila uraženě po hlavě), něco trochu červeného kraplak, rumělkou) a něco hodně tmavého, nějakou sienu nebo radši umbru. Beru raději větší balení (min. 60 ml), všechny ostatní barvy se z toho dají namíchat. Zásadně nekupuji čern (lepší je si ji namíchat z umbry + modří + třeba ještě něco), čistá čern by se hodila tak akorát na obraz „Bitva černochů v pašeráckém tunelu o půlnoci a při výpadku energie“. Také zeleň je zbytečná, neskutečně bohatá škála zelených odstínů se dá namíchat z různých žlutí, okrů a hnědí na straně jedné a z různých typů modří na straně druhé. A když už v nějaké levné sadě najdete čern, tak zkuste zaexperimentovat se směsí černá+žlutá, vede to překvapivě na špinavou zeleň, na obraze krajiny zamořené exhalacemi se to docela užije. Až se začátečník trochu rozkouká, tak si možná dopřeje ještě Paynovu šed', či něco fialového. Jenom na bílé se nevyplatí šetřit a je lepší si rovnou koupit 400-500 gramovou plechovku běloby titanové nebo zinkové (to už svěřím diskutujícím, je to vděčné téma malířských hádek). Hlavně ji ale nezapomeňte dobře zavřít, předtím do plechovky na barvu vložít kolečko papíru a zalít vrstvičkou oleje. Vyplatí se odebrat vždy menší množství do nějaké malé uzavíratelné nádoby, třeba od léků. A přijměte zkušenost, že světlejší odstín nějaké barvy se nedělá přidávkem běloby, ale nějaké žlutě. S bělobou vznikají nedefinovatelně lomené odstíny, často tedy dobře použitelné, ale určitě vzdálené od začátečnického očekávání. Stejně tak odstín neztmavíte černí, ale spíše vhodně zvolenou modří. Ale tyhle návody neberte jako Písmo svaté či Slovo Boží, rozhodně vás nehodlám připravit o radost ze zkoušení, experimentování a různého chybování, na kterém se každý nakonec vyučí.

My, co nemalujeme (zatím) pro Ermitáž a Louvre, ředíme barvy klidně lněnou fermeží, což je znatelně levnější než čistý lněný olej, nepohrdneme ani rozpouštěly S 6005 a S 6006 určenými pro syntetické barvy, a kdo má přístup chemikáliím, klidně může použít i xylol a toluen, leckde se to používá ve velkém například k čištění strojů a nástrojů, takže za uzmutí 100 ml nikdo stíhat nebude. Ale tohle jsou věci na širokou diskusi, co malíř, to jiná zkušenost. Terpentýn mějte při ruce.

Otázka štětců také asi nemá jednoznačné řešení. Jen za sebe neumělce, používám ploché štětce značky Milan z papírnictví a větší štětce čínského původu od vietnamských trhovců (tam může štětec přijít i jen na 5-10 Kč) Krásné štětečky OO, O, 1 se mi podařilo koupit v maďarském Egeru za něco málo korun, bral jsem to po pěti a deseti kusech, u nás jsou dosti drahé.

Na rozdíl od dost rozšířeného mínění, fotografa z vás neudělá drahý fotoaparát a malíře z vás neudělá drahý štětec. Na to potřebujete schopnost vidět. Kdo neumí vidět krásu otřískaných dveří, sešmajdaných bot, polorozpadlé chaloupky nebo v roli toaletního papíru (nepoužitého), z toho malíř stejně nikdy nebude, možná matlal abstrakcí (matlalové prominou).

A malá nepůvodní rada nakonec. Zkuste nemalovat na bílou plochu, ale nejdříve si ji natplejte nějakým odstínem okrovým, zeleným nebo modrým. Případná pozdější nedotažení štětce nebudou odhalena zrádnými bílými skvrnami, ale budou mít barvu tónovaného podkladu a budou vypadat jako umělecký záměr.

Pokud jste to dočetli až sem, máte právo si dopřát jednoho frťana navíc proti obvyklé normě a poklonit se svému dvojníkovi v zrcadle.

A klidně se pochlubte, jak to provádíte vy.